

CONTRIBUȚIA LOCALITĂȚII MĂRGĂU (JUD. CLUJ) LA LUPTA PENTRU ELIBERARE NAȚIONALĂ

În Munții Apuseni, la poalele virfului Vlădeasa, la o altitudine de 800 m, nu departe de fostul castru roman *Resculum*¹ (Bologa de azi), în apropiere de unul din drumurile comerciale construite în timpul domniei împăratului Traian, care trecea pe malul Crișului Repede, pe la Răchițele², de aici peste Muntele Mare, prin „Albacul lui Horea“, spre Cîmpeni, apoi la Roșia Montană³, nu departe de cetatea feudală Bologa, care la anul 1399, împreună cu 18 sate, a fost dată lui Mircea cel Bătrîn⁴, se află vechea așezare românească Mărgău, din județul Cluj. Acolo pe unde, în anul 1710, armata curuților în drum de la Brad la Beclean și Dej a trecut prin hotarul satului, pe raza căruia, — în pădurea Scorogetului⁵ —, au fost trădați și prinși cei doi eroi-martiri ai neamului românesc, Nicola Ursu, zis Horea și Ioan Cloșca. Prin apropierea așezării treceau drumurile craiului Munților Apuseni, Avram Iancu și ale tribunilor săi⁶.

Istoriografia veche îi pomeneste numele în numeroase documente, începînd cu anul 1408⁷, cu ocazia delimitării hotarului așezării Mărgău.

Din însemnările cuprinse însă în cărțile bisericești ce se află în Muzeul parohial și în „Cronica Mărgăului“⁸, rezultă că la anul 1310 sau 1340, preotul Andrei a venit din Goronet și a întemeiat așezarea, cu încă 32 de familii, aici pe valea Mărgăuța⁹ — la aproximativ 3—4 km de Goronet —, vechea vatră a satului.

Dar, cum este și firesc, se pune întrebarea: de cînd s-au stabilit aici în Goronet? Vitregia vremurilor a făcut ca datele și izvoarele istorice

¹ *IstRom*, I, p. 351, 363, 376; C. Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, I, București, 1967, p. 93.

² Sat învecinat cu localitatea Mărgău.

³ I. Rusu Abrudeanu, *Moșii*, București, 1928, p. 18.

⁴ V. Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1970, p. 60; E. Mályusz, *Zsigmondkori Oklevéltár*, I, Budapest, 1956, p. 627.

⁵ G. Bianu, *Din dosarele marilor procese politice*, București, 1972, p. 120.

⁶ S. Dragomir, *Avram Iancu*, București, 1968, p. 225—226.

⁷ D. Csánki, *Magyarország történelmi földrajza*, V, Budapest, 1913, p. 382—383.

⁸ Scrisă la anul 1858—59 de preotul Ioan, care, în alcătuirea ei, s-a folosit de notițele de pe cărțile bisericești aflate la strana și altarul bisericii, de tradiția orală păstrată în cadrul aceleiași familii, în care preoția s-a perpetuat în mod neîntrerupt timp de 525 de ani, și de „Cartea moșilor mei sirbești“ păstrată la parohie pînă în secolul al XVIII-lea.

⁹ Această însemnare: „Din Goronet s-a mutat la anul 1340 cu 32 de gazde pe valea Mărgăuța, în sus, unde acum stă satul“, aparține preotului Ioan, zis Nun (născut la 15 decembrie 1681) și este făcută pe o filă din „Pravila cea mare“, tipărită la Tîrgoviște la anul 1652, pagina 682.

înainte de 1310 sau 1340 să nu furnizeze informații prea multe. Totuși, avem motive să rămânem la această dată. Autorul cronicii ne spune că preotul Andrei cu credincioșii pe care-i păstorea a avut în Goronet o bisericuță de lemn din gorun. După ce s-au strămutat din Goronet, la anul 1340, la numai doi ani (1342) ei construiesc pe actuala vatră a satului prima biserică din lemn de gorun, care a dăinuit pînă la anul 1504, adică 162 de ani. Cunoscînd, deci, durabilitatea unei biserici de lemn din gorun, între 150—200 de ani, și faptul că, înainte de 1340, locuitorii satului aveau o bisericuță de lemn, despre care cronica afirmă că era așezată pe un loc mai ridicat care poate fi identificat cu ușurință și scăzînd 150—200 ani din 1340 — data la care s-au strămutat locuitorii satului — ajungem la concluzia că ei au construit-o pe la anul 1200.

Creșterea numărului locuitorilor acestei așezări a fost destul de însemnată după 1340 și importanța ei administrativă destul de mare, de vreme ce la anul 1408 este pomenită printre așezările românești din Munții Apuseni¹⁰ și de vreme ce în registrul quinquagesimei¹¹ din 1461 sînt pomeniți locuitorii satului ca plătînd în medie 22 de oi și 11 florini, răsкупărînd prin acestea cele 1100 de oi pe care le aveau la 1461¹².

Cu șapte ani mai tîrziu, în anul 1468, este amintit „Dan voievodul Mărgăului“, iar în anul 1475 este pomenit din nou „voievodul Mărgăului“, de data aceasta fără să i se amintească numele¹³.

În primăvara lui 1487 este amintit Ștefan voievod de Varța, pe care documentele îl pomenesc și cu atributul „de Mărgău“ (Ștefan nobil de Mărgău), iar în 1492 este amintit la Mărgău voievodul Gheorghe, care împreună cu feciorii săi Ioan, Nicolae și Petru interzice fiilor unui Bánffy de Losoncz să ocupe un rît de lîngă apa cu același nume¹⁴.

În anul 1506 s-a zidit a doua biserică din Mărgău, dar nu din lemn, ci din piatră.

Frămîntările în legătură cu unirea religioasă, de care erau cuprinși românii din Transilvania în secolul al XVII-lea, rezultat al acțiunilor Curtii din Viena, nu erau străine nici locuitorilor Mărgăului. Cu ocazia unei anchete ce a avut loc la Sincrai (județul Cluj), la 11 ianuarie 1699, executată de Keceli György și Sámbori László, printre cei anchetati a fost și popa Luca din Mărgău, care își însușește declarația preotului Simeon din Călățele: „În care credință m-am născut, am crescut și am învățat și am propovedit cuvîntul lui Dumnezeu pînă acum, rămîn și de aici înainte în aceea...“¹⁵.

¹⁰ S. Dragomir — S. Belu, *Contribuții la istoria așezărilor românești din Munții Apuseni (secolele XIII—XVI)*, în *Cumidava*, II, 1968, p. 66.

¹¹ Impozitul pe care-l plăteau românii, motiv pentru care se numea *quinquagesima Valachorum* sau *quinquagesima olachalis*.

¹² Z. Păclișanu, *Un registru al Quinquagesimei din 1461, în Omagiu fraților Al. și Ioan Lapedatu la împlinirea vîrstei de 60 de ani*, București, 1936, p. 598; S. Dragomir — S. Belu, *Păstoritul la românii din Munții Apuseni în evul mediu*, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1965—1967*, 1969, p. 111.

¹³ D. Csánki, l.c.; C. Suciu, op. cit., p. 386.

¹⁴ S. Dragomir — S. Belu, *Voievozi, cnezi și crainici la românii din Munții Apuseni și din regiunea Bihorului în evul mediu*, în *ActaMN*, III, 1966, p. 175.

¹⁵ S. Dragomir, *Românii din Transilvania și unirea cu Roma*, București, 1962, p. 916.

În anul 1733, în conscripția lui Clain¹⁶, Mărgăul număra 500 de suflete, iar în anul 1760—62, cu prilejul statisticii românilor din Transilvania făcută sub supravegherea generalului Buccow, Mărgăul număra 217 familii „non unite”¹⁷ (neunite), 1105 persoane, așezarea fiind printre cele populate din comitatul Clujului la acea vreme.

Cu ocazia vizitei canonice pe care a făcut-o episcopul Grigore Maior în anul 1776 în părțile de nord ale eparhiei cunoaștem primul învățător atestat documentar care a funcționat în Mărgău, pe nume Nicolau Popa¹⁸.

După această dată școala din Mărgău își desfășoară activitatea în condițiile învățământului de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În prima parte a secolului al XIX-lea cunoaște o perioadă de declin, datorită lipsei de interes a preoților locali, fapt pentru care „școala a rămas fără dascăl multă vreme, pînă cînd a trimis Bob acolo pe Mihai Raț din Asinip”¹⁹, „ceea ce nu le-a prea convenit, întrucît ei l-ar fi vrut pe Ioan al popii Nicolae din Zam-Sîncrai”²⁰. Între anii 1828—1833 a funcționat ca învățător în Mărgău Ioan Ungur, autorul cronicii, licențiat în filozofie, apoi preot în sat²¹.

În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea situația pare a fi schimbată, cunoscut fiind faptul că din cadrul aceleiași familii, a Ungurenilor, în care preoția s-a păstrat timp de 525 de ani neîntrerupt, s-au ridicat nu numai preoți, ci și învățători. Astfel la 1865 funcționa în Mărgău Ungur Petru, iar în satul vecin, Bociu, Ungur Ioan²². Mai mult, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, satul Mărgău cunoaște o perioadă de ascensiune, dat fiind că oameni de aici vor pleca să studieze nu numai la școlile existente în Transilvania, ci și în străinătate, la Viena sau Lemberg. Printre aceștia se numără Ungurean Petru²³, care după ce își desfășoară activitatea la Școala normală, apoi la Școala superioară de fete din Blaj, începînd cu anul 1899 este numit profesor la Școala de aplicație de pe lângă Institutul pedagogic din Blaj. În cadrul activității sale de dascăl a publicat mai multe articole cu caracter pedagogic și metodic în „Foaia scolastică”, și în colaborare cu Ioan Negruțiu. A mai publicat un manual pentru „școlile populare”²⁴. Pentru meritele pe care le-a dobîndit în organizarea învățământului fiindu-i recunoscute străda-

¹⁶ *Șematismul*, Blaj, 1900, p. 414.

¹⁷ V. Ciobanu, *Statistica românilor ardeleni din 1760—62*, în *AIIN*, III, 1924—1925, p. 631.

¹⁸ Z. Pâclișanu, *Mărunțișuri istorice. III. Vechi școli românești ardeleni*, în *Cultura creștină*, anul XVI, 1936, nr. 11—12, p. 703.

¹⁹ N. Albu, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800—1807*, București, 1971, p. 126.

²⁰ Arhivele Statului Blaj, dosarul an. 1800, nr. 201.

²¹ *Cronica Mărgăului* (manuscris; în păstrare la Iuliu Ungur).

²² Ș. Polverejan, *Contribuții statistice privind școlile românești din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, în *Cumidava*, II, 1968, p. 778.

²³ Născut în Mărgău, la 20 ianuarie 1856. Studiile gimnaziale și pedagogice le-a făcut la Cluj, unde obține diploma de învățător. A funcționat ca învățător în județul Mureș (azi Stina de Mureș, jud. Alba), pînă la 1880, cînd a fost numit la Școala normală din Blaj. În 1881 s-a calificat pentru școlile superioare și civile, iar în 21 august 1890 este numit învățător la Școala superioară de fete din Blaj. Doi ani mai tîrziu, la 19 martie 1892, este membru al Comisiei scolastice arhiepiscopale, iar în 5 iulie 1894 membru al Senatului Azilului de copii.

²⁴ *Șematismul*, Blaj, 1900, p. 778.

niile, în decembrie 1918 a fost propus ca revizor școlar al județului Mureș-Turda, ca „bărbat spre acest scop deplin corăspunzător”²⁵.

Biserica construită în 1504 devenind neîncăpătoare datorită creșterii numărului credincioșilor, iar la 17 iulie 1798 fiind distrusă de trăsnet (rămânând numai turnul), localnicii, sub conducerea protopopului Daniil, încep în 1804 construirea — din piatră — a celei de a treia biserici, în formă de navă, care există și astăzi.

O mare parte a cronicii este dedicată evenimentelor din anii 1848—1849, ani plini de nădejdi, idealuri legate de Avram Iancu, care în 7 decembrie 1848 a venit și la Mărgău pentru a lua contact cu oamenii din aceste părți, îndemnându-i la luptă alături de moșii care erau pretutindeni cu el. Autorul cronicii, ca unul care a trăit evenimentele, subliniază cauzele revoluției: „Tot pământul, toate pădurile, ba zic domnii că și cerul este al lor; proștii nu aveau nimica, numai năcaz, slujba cea grea și feciorii să îi ducă cătane”²⁶. Impilarea era foarte grea, încit, pe lângă faptul că nobilimea era scutită de impozite, iobagul „ziua, noaptea, vara, iarna, ca un rob cumpărat era tot în slujba domnească cu carul, cu plugul, cu coasa; muierile cu belceauă (leagăne) se duceau la lucru. Dacă nu i se părea cum lucra îi bătea ca pe marhe (vite)... și de se ura cu ei îi vindea”²⁷.

Ca și în răscoala lui Horea, și în timpul luptelor revoluționare conduse de Avram Iancu Mărgăul a fost un punct strategic. Luptele din zona Huedinului au început în luna noiembrie 1848. În timp ce Vasvári Pál a sosit la Huedin pentru a forța din nou intrarea în Munții Apuseni, românii s-au adunat la Bălcești pentru a stăvili acțiunile contrarevoluționarilor. „Lagăr mare de români se strinseră dincoace de Someș la Bălcești... s-au trimis delegații în toate satele... ca ploaia se adună... vin și la noi la Mărgău... Mărgăuanii au delegat pe Urs Mihai să vadă dacă sînt cătane, au muniții... se întoarce, spune că-s foarte mulți și zice să meargă tot satul”²⁸. Printre locuitorii Mărgăului care au luptat în cetele lui Avram Iancu a fost și Braica Teodor (Lipu), al cărui buzduhan de luptă s-a păstrat pînă în anul 1950²⁹.

Vasvári Pál și tabăra sa va începe expediția împotriva moșilor din Mărgău. „De aici, tocmai de la casa mea s-au pornit trei căpitani și un general Vasvári, om tînăr și frumos, călare cu 600 de feciori. Toți au puști, înarmați se duc peste Someș la Fintinele, cu bandă și muzică”³⁰. Luptele de la Fintinele au fost năpraznice. Despre moartea lui Vasvári, cronicarul spune: „Pe generalul Vasvári de lângă tun l-au prins românii viu. După ce destul s-au rugat să-l lase în viață, ocărîndu-l, i-au zis: „ce ai căutat... și ai venit la noi, la niște oameni flămînzi, pe munții aceștia pustii și neroditori și nici nu ne lăsați să ne hodinim. Aceste cuvinte aruncîndu-i în ochi: între zmeii în tine, ai căzut în mîini de

²⁵ Arhivele Statului Cluj-Napoca, Colecția Anul 1918, nr. 409.

²⁶ *Cronica Mărgăului*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Conform informațiilor primite de la nepotul acestuia, Petru Braica (a Lipului), în vîrstă de 75 de ani.

³⁰ *Cronica Mărgăului*.

om. Atunci îndată l-au înțepat cu lăncile și i-au despicat trupul în patru părți³¹.

Deși așezarea Mărgău se află în Munții Apuseni, la o distanță de 547 km de capitala țării, ideea conștiinței unității naționale, cu frații de peste Munții Carpați, a străbătut ca un fir roșu istoria ei. Ne-o confirmă izvoarele ce se găsesc în arhiva parohiei.

Răsfoind „mucedele pagini” ale cărților din colecția parohiei, constatăm că, din cele 11 cărți tipărite pînă la anul 1800 ce există în Muzeul parohial, 7 au apărut la București și Rîmnic. Printre ele cea mai importantă este „Pravila cea mare”, tipărită la Tîrgoviște în anul 1652. Pe una din paginile „Penticostarionului” tipărit la București în anul 1768, existent și în Muzeul parohial, aflăm scris că la 21 septembrie 1768 era preot în Mărgău popa Daniil, de unde tragem concluzia că în chiar anul tipăririi cartea a și ajuns la Mărgău.

Existența acestor cărți în biblioteca parohială și ajungerea lor la Mărgău într-un timp atît de scurt — cum a fost cazul Penticostarului — ne dă posibilitatea să credem că legăturile locuitorilor acestei așezări cu românii de peste munți și, în special, cu centrele de cultură din Țara Românească erau foarte strînse și mult mai vechi. Cu toate că activitatea tipografiei din Blaj a fost deosebit de intensă, totuși românii din Transilvania, inclusiv cei din Mărgău, au manifestat un real interes pentru cărțile de cult tipărite dincolo de Carpați. Acest interes a avut un rol deosebit de important în formarea culturii noastre naționale. Privită din punctul de vedere al legăturilor neîntreprinse pe care românii din cele trei principate le-au întreținut, prezența cărților românești tipărite în Principatele Române și răspîndite în Transilvania reliefează lupta unui popor care, împotriva vicisitudinilor istorice, a depus strădanii pentru menținerea conștiinței sale naționale și a unității sale spirituale cu mult înainte ca aceasta să poată fi înfăptuită durabil și din punct de vedere politic. Circulația cărții în limba română pe ambele versante ale Munților Carpați a avut o înrîurire binefăcătoare asupra etapei premergătoare unității politice, a contribuit la menținerea legăturilor dintre frații despărțiți din punct de vedere politic și pregătind pe nesimțite terenul pentru marele act al unirii lor politice între granițele aceluiași stat.

Viața chinuită, plină de nedreptăți, supusă exploatării, despuierilor de pămînt și de drepturi ale românilor din Transilvania, inclusiv a celor din Mărgău — cum a fost cazul voievodului Gheorghe la 1492 —, despuierile de libertăți, bunul plac și capriciile nobililor — la un botez al familiei Baraszentkereszti din secolul al XIX-lea „soacra i-au grăit cinste 80 de iobagi”³² —, au dus inevitabil la plecări din localitate. La acești factori de ordin material se adăugau și cei de ordin sufleteș, rezultat al persecuțiilor cu caracter religios din secolul al XVIII-lea. Atît motivele de ordin spiritual, cît și cele de ordin social ale secolului al XVIII-lea au făcut pe locuitorii Mărgăului să participe la răscoala condusă de Horea, fapt pentru care Mărgăul³³, ca și Vălenii și Ciulenii, au constituit în

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

³³ D. Prodan, *Răscoala lui Horea*, I, București, 1979, p. 548, 550.

luna noiembrie 1784 puncte de strategie pentru armata și nobilimea maghiară.

Astfel, zi de zi, an de an și veac de veac, din dorința de a trăi o viață mai umană, unii mărgăoani și-au părăsit vatra strămoșească, luând calea pribegiei, trecând frontiera în mod clandestin și orientându-se spre Țara Românească, la frații de același neam și singe.

Datorită accentuării stării de exploatare pe de o parte, iar pe de altă parte faptului că, pe lângă ocupația de bază — creșterea vitelor —, locuitorii așezării Mărgău se mai îndeletnicesc începînd cu secolul al XIX-lea și cu geamăritul, meserie pe care dealtfel o practică și astăzi, plecările devin tot mai numeroase și fără întoarcere, încît la 1896 preotul local Aurel Urzica se plîngea: „Mărgăoanii cu anii stau prin România ca geamgii și numai ca și în vizită se mai abat din cînd în cînd să-și vadă familia”³⁴.

Registrele botezaților și ale decedaților înregistrează în această perioadă numeroase cazuri de plecări și stabiliri, la București, Curtea de Argeș sau la Cîmpulung Muscel. Astfel, la 3 februarie 1891 a decedat în Cîmpulung Muscel geamgiul Ciupuliga Toader din Mărgău, înmormîntat fiind tot acolo cu două zile mai tîrziu, de unde deducem că se stabilise de multă vreme aici.

La 20 februarie 1894 soția lui Toader Bocu, Ioana, predă preotului local Aurel Urzica buletinul de naștere al fiicei Paraschiva, născută în București la 18 mai 1893, iar la 29 decembrie 1895, Oana, soția lui Toader Bocu, aduce actele de naștere și botez ale fiicei lor, Sanda, înregistrate în București. În interval de zece luni, Oana, soția lui Toader Bocu, a venit de la București la Mărgău de două ori, astfel că legăturile dintre cei stabiliți la București și cei rămași acasă erau destul de strînse. La 25 iunie 1911, s-a născut în București, șoseaua Viilor, nr. 27, Petre Iancu, fiul lui Gheorghe Iancu și Ioana Ciurtin, geamgiu în București. La 6 iulie 1914 a fost botezat în Biserica Domnească din Curtea de Argeș Petru Popa, fiul lui Gheorghe Popa și Floarea Popa din Mărgău, născut la 29 iunie 1914, în orașul Curtea de Argeș, unde se aflau părinții săi.

Din cele arătate, constatăm că locuitorii satului Mărgău, depășind posibilitățile dificile de comunicare cu frații de peste munți, treceau frontiera în mod clandestin în România, înainte de anul 1918.

Sfîrșitul primului război mondial crează noi condiții de luptă pentru românii transilvăneni. După dezmembrarea monarhiei austro-ungare, în urma declarației din 12 octombrie 1918 de la Oradea, prin care îi este contestat guvernului maghiar dreptul de a mai reprezenta națiunea română, are loc la 30 octombrie 1918 constituirea Consiliului Național Român, organ suprem de conducere în Transilvania, cu sediul la Arad. În urma formării consiliilor naționale județene, orășenești și comunale, s-au organizat și gărzile naționale — locale și centrale —, formații de apărare și eliberare, alcătuite în majoritatea lor din ofițeri și soldați întorși de pe front.

³⁴ V. Sima, *Istoricul parohiei Mărgău, 1340—1972*, manuscris, în păstrare la Biblioteca Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Tratatativele începute la Arad cu ministrul naționalităților și reprezentanții Consiliului Național Român nu erau sortite să aibă vreun rezultat, cu atât mai mult cu cât în acest timp, nu departe de Mărgău, la Beliş, se săvârșeau atrocități împotriva locuitorilor. În această situație, o parte din bărbații Mărgăului, întorși din război, împinși de dorința de a-și vedea visul realizat, s-au înrolat în rindurile gărzilor naționale. În șirul lor îi amintim pe: plutonierii Capota Ioan Briti, Panea Gheorghe Gusti, sergentul Capota Ioan Circhi, caporalul Morar Gl. Ștefan, soldații Abrudan Gh. Lupului, Boc Teodor Nai, Braica N. Gheorghe Luschii, Boc Petre Bujor, Capota Victor Onului, Capota Ilie Medri, Ciupuliga Petre Micioarchi, Capota Todor Molnar, Corhea Gheorghe și Mișchi, Capota Toader a P. Mitri, Faur Todor Miau, Gheleșel Teodor a Codrului, Gheoșel Petre Hani Codruț, Ian Petre Moțului, Măț Toader a Toaii, Matei Petre Gocut, Panea Teodor a Tomii, Panea Ioan a Tomii, Popa Gheorghe Piciochii, Poptean Petre P. Albului, Săcăluș Petre, Ștefănuț Alexandru, Urs P. Ioan, Ungur T. Emil, Brad Gh. Dumitru a Balichi, Panea M. Traian lui Flinter, Capota Ioan a Vili, precum și pe plutonierul Morar Petru³⁵. Acesta din urmă, fost prizonier în Rusia, a funcționat între anii 1920—1924 ca învățător în Mărgău, fiind în viață pînă în vara anului 1977; a decedat la vîrsta de 86 de ani. După mărturia lui Morar Petru, care i-a somat pe soldații care au săvîrșit masacre să părăsească castelul și să plece din Beliş, expunîndu-și prin acest gest temerar viața, toți cei amintiți au contribuit la stingerea actelor sîngeroase.

La un an după realizarea mărețului act de la 1 decembrie 1918, în 4 ianuarie 1920, preotul de atunci, Romul Romunțan, adresează comitetului parohial din Mărgău un însuflețit apel la colaborare în muncă pentru ridicarea instituțiilor comunale în noua Romînie Mare, apel din care desprindem următorul pasaj: „Prezidiul, după ce atrage atenția comitetului parohial la faptul că nici a visa nu am cutezat de a fi întreg poporul român întrunit în o Romînie Mare, care trebuie să fie mai dragă ca lumina ochilor, spune că: în acest stat, ca să putem propăși pe toate terenele vieții publice, avem lipsă de școale bune și învățători luminați. Datorința sfîntă are și poporul din Mărgău ca să se îngrijească de școala lui confesională, acum pînă nu e prea tîrziu, ca aceea să corespundă întru toate luminării și deșteptării poporului³⁶.”

Din cele prezentate constatăm cu satisfacție că Munții Carpați n-au constituit niciodată pentru locuitorii Transilvaniei, între care și cei ai Mărgăului, ca dealtfel pentru toți românii, un zid despărțitor între ei și frații de peste munți și că conștiința unității naționale a fost mai înaltă decît Carpații, iar actul de la 1 decembrie 1918, actul unirii politice a tuturor românilor, a încununat aspirațiile de viață ale unității de neam și de sînge.

GHEORGHE DRAGOȘ BRAICA

³⁵ *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 169 din 24 iulie 1940, p. 3742.

³⁶ V. Sima, *op. cit.*

LE VILLAGE MĂRGĂU DANS LA LUTTE POUR L'ÉMANCIPATION NATIONALE

(Résumé)

L'auteur s'occupe du passé du village Mărgău (départ. de Cluj) qui a ses origines, probablement, autour de l'année 1200. Ayant comme base quelques documents, parmi lesquels un manuscrit du Musée paroissial de l'endroit („La chronique de Mărgău“), daté en 1858—1859, on poursuit les liaisons des habitants de l'endroit avec les Roumains d'au delà des monts Carpați, en montrant que l'idée de l'unité nationale a été toujours vive dans l'esprit de ces habitants.